
Koninklijke Concertgebouworkest

donderdag 1 juni 1989 – 20.15 uur
Openingsconcert
Concertgebouw – Amsterdam

PROGRAMMA

dirigent: Riccardo Chailly
solist: Alfred Brendel, piano

Ludwig van Beethoven
1770-1827

Vijfde concert in Es gr.t., op. 73 (1809)
voor piano en orkest
Allegro
{ Adagio un poco mosso
{ Rondo: Allegro

PAUZE

Alfred Schnittke
1934

Concerto grosso nr 4/Symfonie nr 5
(1988)
Allegro
Allegretto
Lento – Allegro
Lento

Gecomponeerd t.g.v. het honderdjarig
bestaan van het Concertgebouworkest

solì: Jaap van Zweden, viool
Jan Spronk, hobo
Jan Knijff, klavecimbel
pianokwartet:

Robert Waterman, viool
Gert Jan Leuverink, altviool
Saskia Boon, violoncel
Ruud van den Brink, piano

Begin van de pauze ca 21.00 uur
einde van het concert ca 22.05 uur

Toelichtingen

1 juni (Holland Festival)
programma pag. 24

Riccardo Chailly, dirigent

Riccardo Chailly studeerde aanvankelijk compositie bij o.a. zijn vader Luciano Chailly. Zijn directie-opleiding ontving hij aan het conservatorium van Perugia bij Piero Guarino en later bij Franco Caracciolo en bij Franco Ferrara. Hij maakte in korte tijd grote naam als operadirigent in Italië en vervolgens ook in het buitenland, waar hij optrad aan o.m. de Metropolitan Opera, Covent Garden en de Wiener Staatsoper. Ook als orkest-dirigent kreeg hij bekendheid in de Verenigde Staten en Europa. Met ingang van 1982/83 werd hij benoemd tot chef-dirigent van het Radio-Sinfonie-Orchester Berlin en m.i.v. 1986/87 nam hij de functie van 'direttore musicale' op zich van het operahuis Teatro comunale Bologna. Sinds september jl. is hij chef-dirigent van het Concertgebouworkest.

Riccardo Chailly

Alfred Brendel

Alfred Brendel, piano

Alfred Brendel studeerde piano, compositie en directie in Zagreb en Graz. Ondanks zijn belangstelling voor letterkunde en schilderkunst, koos hij, aangemoedigd door het winnen van een prijs in het Busoni-concours 1949, voor een loopbaan als pianist. Hij won gedurende zijn carrière – die hij tussendoor tien jaar stilzette – talrijke prijzen, maakte tournees over de hele wereld, nam deel aan festivals en gaf meestercurssussen. Hij maakte

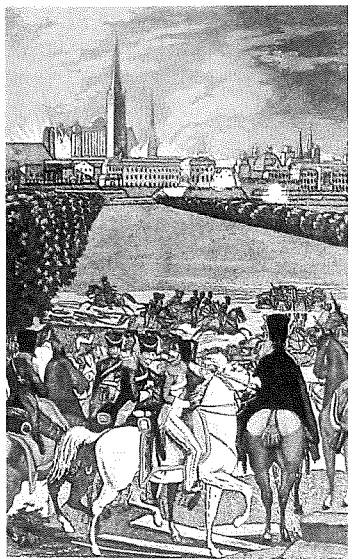
vele plaatopnamen, onder meer met werken van Mozart, Schubert en Beethoven. Hij trad meermalen met het Concertgebouworkest op.

Beethoven

Vijfde pianoconcert

'...Welch zerstörendes Leben um mich her, nichts als Trommeln, Kanonen Menschen Elend aller Art,' schrijft Beethoven, als hij werkt aan zijn laatste pianoconcert. Wenen wordt door de Napoleontische legers aangevallen en er heerst voedselschaarste. Beethoven kon niet weg en verkeert in benarde omstandigheden. Van deze ellende draagt het Vijfde pianoconcert geen spoor. Integendeel. Beethoven lijkt erin vooruit te lopen op een overwinning. Te oordelen naar notities dwars door het pianoconcert heen, speelde Beethoven een patriottisch lied door het hoofd, dat hij wilde schrijven op een tekst van Heinrich Joseph von Collin. Fragmenten als 'auf die Schlacht - Jubelgesang - Angriff - Sieg' geven een indruk van zijn gemoedstoestand.

Vormt het extraverte Vijfde pianoconcert qua stemming een contrast met het intiemere Vierde, in opbouw is het hiermee zeer verwant. Beide concerten zijn symfonisch van opzet, hetgeen inhoudt dat de partners, solo-instrumenten en orkest, volstrekt gelijkwaardige rollen krijgen toebedeeld. De gebruikelijke orkestrale inleiding, die in het Vierde al wordt voorafgegaan door een korte introductie van het hoofdthema door de piano, is in het Vijfde geheel van haar plaats verdrongen door een uitvoerige solo van de piano, improviserend van aard. In beide concerten gaat ook het langzame deel zonder onderbreking over in het afsluitende Rondo. In het Vijfde pianoconcert wordt het rondo-thema zelfs al in het langzame deel door de piano ingezet

Het beleg van Wenen, 1809

– met enige aarzeling weliswaar, maar onmiskenbaar.

Het concert beleefde zijn eerste uitvoering vermoedelijk in Leipzig op 28 november 1811 en het publiek was dermate 'in eine Begeisterung versetzt', dat het maar amper genoeg had aan de normale mogelijkheden om zijn vreugde en erkentelijkheid tot uitdrukking te brengen, aldus een recensie. Het publiek brak in zijn enthousiasme de zaal haast af, zou men nu waarschijnlijk in de krant hebben kunnen lezen.

TRUUS DE LEUR

Schnittke

Concerto grosso nr 4/ Symfonie nr 5

De in 1934 in Engels aan de Wolga geboren en in Moskou wonende Alfred Schnittke behoort tot de weinige moderne componisten die naam hebben gemaakt bij een breed publiek.

Voor een deel heeft Schnittke deze brede bekendheid te danken aan de befaamde violist Gidon Kremer, die een aantal van

Schnittkes composities in zijn repertoire heeft opgenomen.

Voorts bezit zijn muziek zelf een bijzondere eigenschap die een brede waardering gemakkelijker heeft gemaakt. Schnittke combineert namelijk twintigste-eeuwse compositietechnieken, waar de gemiddelde concertbezoeker dikwijls nog vreemd tegenover staat, met alom bekende traditionele elementen. Hij heeft zijn werk daarom eens getypeerd als een eigentijds commentaar op de muziekgeschiedenis. Het gevolg van Schnittkes dualistische benadering is een groot en vaak verrassend verschil in stijlen in zijn composities.

Zijn nieuwste werk 'Vierde Concerto grosso – Vijfde symfonie' dat hij in opdracht van het Con-

Alfred Schnittke in gesprek met een der medewerkers bij de wereldpremière van Concerto grosso nr 4/Symfonie nr 5 in november 1988

certgebouworkest voor het honderdjarig bestaan heeft geschreven, bestaat uit vier delen.

Het eerste deel vertoont Concerto-grosso-elementen. Het tweede deel is een 'Quasi scherzo' waarin driemaal een (mislukte) toenaderingspoging tot Mahler wordt ondernomen die ten slotte uitmondt in een origineel Scherzofragment van Mahler voor een pianokwartet uit 1876.

Het derde, meest symfonische deel, heeft een langzame inleiding, die zonder duidelijke overgang in een Allegro overgaat. Een korte Finale (Lento) besluit het werk.

5 juni (Holland Festival)
programma pag. 25

Riccardo Chailly, dirigent

Zie biografie op pag. 32

Isabelle van Keulen, viool

Isabelle van Keulen ontving op zesjarige leeftijd de eerste vioollessen en trad op haar tiende voor het eerst op als soliste met orkest. Tegelijkertijd met haar gymnasium-opleiding studeerde zij aan het Sweelinck Conservatorium bij Davina van Wely. Na het win-

Isabelle van Keulen

nen van verscheidene internationale concoursen, waaronder in 1984 het Eurovisie-concours Young musician of the year, volgden vele uitnodigingen voor optredens met prominente orkesten in binnen- en buitenland. Daarnaast geeft zij recitals. Zij volgde diverse meestercurssussen en kamermuziekcursussen en werkte in 1985 en 1986 op uitnodiging van Gidon Kremer mee aan het kamermuziekfestival in Lockenhaus. Thans studeert zij bij Sándor Végh aan het Mozarteum in Salzburg. Zij maakte diverse grammofoonopnamen. In maart 1988 trad zij voor het eerst op met het Concertgebouworkest, ditmaal maakt zij haar debuut in het Holland Festival.